

## บทคัดย่อ

**ที่มาและความสำคัญ :** พื้นที่อำเภอเชียงของ เป็นหนึ่งในพื้นที่ชายแดนที่ผู้ป่วยต่างด้าวหรือผู้ป่วยชาวลาวข้ามมาใช้บริการการรักษาพยาบาลในสถานบริการสาธารณสุข การข้ามแดนผ่านไปมาเพื่อมาเยี่ยมญาติ ค้าขายชายแดน และมารับการรักษาพยาบาลในพื้นที่เชียงของ ทว่าประชาชนประเทศเพื่อนบ้านข้ามมาใช้บริการผ่านจุดผ่อนปรน ซึ่งจุดผ่อนปรนบางพื้นที่ที่ไม่มีหน่วยให้บริการเฝ้าระวัง คัดกรองผู้ป่วย เหมือนด่านควบคุมโรคตามมาตรฐานสากล ตลอดจนในพื้นที่บางพื้นที่ที่เป็นจุดข้ามแดนและจุดผ่อนปรนดังกล่าวได้เป็นจุดพักสัตว์ประเภท วัว ควาย และสุกร เพื่อส่งออกทางเรือขนส่งสินค้าไปยังประเทศจีน โดยมองให้เห็นว่าการเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่จะต้องเฝ้าระวัง

**ระเบียบการวิจัย :** การศึกษาเชิงปฏิบัติการที่เน้นสภาพการณ์จริง โดยวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา และพัฒนาระบบการจัดการควบคุมป้องกันโรคติดต่อชายแดนในชุมชนชายแดน ไทย-ลาว อำเภอเชียง โดยเก็บข้อมูลจำนวน 1,360 หลังคาเรือน การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ผ่านทางข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา สัดส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ content analysis และ Theme analysis รวมไปถึงการสอบถามคุณภาพของข้อมูลโดยใช้ Triangulation

**ผลการศึกษา :** จากการศึกษา ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้านทางเลือกในการดูแลสุขภาพ พบว่าคนลาวส่วนมากมักเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลของภาครัฐคือ โรงหมอแขวงบ่อแก้ว (37.9%) โรงหมอเมืองห้วยทราย (39.4%) สุขศาลา (39.5%) ด้วยเหตุผลที่ว่าเดินทางสะดวก (82.7%) และค่ารักษาพยาบาลถูก (27.2%) รวมไปถึงสิทธิการรักษาของคนลาวโดยปกติมักใช้สิทธิกองทุนประกันสุขภาพของบ้าน (11.8%) กรณีที่ป่วยเป็นโรคติดต่อร้ายแรงก็จะเลือกใช้โรงพยาบาลรัฐเป็นอันดับแรก สำหรับคนไทยเลือกเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนเป็นส่วนใหญ่ (48.9%) เพราะว่าเดินทางมาใช้บริการสะดวก (72.1%) และบริการดี รวดเร็ว (34.8%) ด้วยสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าเป็นส่วนใหญ่ (81.3%) การสะท้อนประเด็นในเรื่องของระบบการเฝ้าระวังควบคุมป้องกันโรคติดต่อในชุมชนชายแดนนั้น ประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจในเรื่องของระบบการเฝ้าระวังควบคุมโรค และยังมีการลงนามร่วมมือกันในการเฝ้าระวังโรคติดต่อชายแดนและการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน พบความคิดเห็นที่เป็นประเด็นในเรื่องของการข้ามไปมาระหว่างคนทั้งสองฝั่งที่ใช้เป็นเมืองคู่ขนาน ในการส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครทั้งสองฝั่ง รวมไปถึงการแจ้งข่าวสาร โดยลักษณะของการข้ามรูปแบบนี้ จะเป็นการข้ามมาจากจุดท่าเรือ หรือจุดผ่อนปรนที่มีให้บริการและคนที่ข้ามไปมาส่วนใหญ่ของทั้งสองฝั่งจะมีความสัมพันธ์ในรูปแบบของการเป็นเครือญาติกัน เพื่อเข้ามารับการรักษาที่อำเภอเชียงของ ประเทศไทย

**สรุปผลการศึกษา :** สามารถพัฒนาทำให้เกิดระบบการเฝ้าระวังควบคุมป้องกันโรคติดต่อตามแนวชายแดนระหว่างเมืองเชียงของและเมืองห้วยทราย โดย สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ในพื้นที่และให้เกิดผลการ

ดำเนินงานแก้ไขปัญหที่เมาะสมกับพื้นที่ด้วย การพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขจึงจำเป็นต้องในการพัฒนาองค์ความรู้ในการเฝ้าระวังสอบสวนโรคติดต่อชายแดน เพื่อนำมาประกอบกับการจัดทำแผนงาน โครงการดังกล่าวนำไปสู่แผนการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตของตนเอง

**คำสำคัญ:** ระบบจัดการควบคุมป้องกันโรคติดต่อ, ชุมชนชายแดน

## Abstract

**Background:** Chiang Khong district is one of the border areas where foreigner patients or Laos's patients cross to receive the service health care center. There are often of crossing over for visit their relatives, border trade and receive the health services. Along with neighboring Thailand population who crossing over passes temporality permitted area. There are not surveillance sector and screening patient sector some temporality permitted areas that should be in line with the national standard disease control. Animals' border controls are including cow, buffalo and swine for exported by general cargo ship to China. So, the surveillance of communicable diseases between animals and people is another important issue that must be monitored.

**Methods:** This study is contextual action research and aims to study and develop the communicable disease control in term of management and system in border area of Thai-Laos at Chiang Kong district. Data collection was 1,360 households and collected two data including quantitative data by questionnaire and qualitative data by in-depth interview. Data analysis used descriptive statistic for quantitative data and system analysis with content and theme analysis for qualitative data together with quality of data by Triangulation.

**Results;** This study found the most of alternatives care in Lao's people were Bokeo hospital (37.9%), Huay Xai hospital (39.4%) and health center (39.5%) because convenient to travel (82.7%) and medical fee was be cheap (27.2%) as well as health insurant of Lao's people was health insurance fund in community (11.8%). For the case of communicable disease, Lao's people mostly choose Government hospital in the first choice. In Thai people most to access in the community hospital (48.9%) because convenient to travel (72.1%) and good services (34.8%) with universal coverage (81.3%). Reflecting of communicable disease control system in border area which understanding of surveillance system found the opinion with crossing over between both citizens about the standard of disease control in border area. So, a characteristic of crossing over pattern was a service of harbor and most of crossing over with relative pattern of both areas.

**Conclusion:** Be able to develop a surveillance system for disease control contact along the frontier. Between Chiang Kong district and Huay Sai city by the data analyzed available data and results of operation the issues that are appropriate to the area. Public health personnel development is needed in the development of knowledge in the surveillance investigation of communicable diseases in border area. To be attributed to the preparative project, it leads to future sustainable development plans of their area.

**Keywords:** Community disease control system, Border area